प्रश्नांतरमाह पुरुषस्यावयवैः पूर्वकल्पिताः यस्येहावयवैर्लोकान्कल्पयंतीत्यादौ लोकैश्चामुष्यावयवाइति पातालमेतस्यहिपादमूलमित्यादौच त्वन्मुखात्श्रुतवंतोवयम् ॥ ११ ॥ एवंसंदेहविपर्ययाभ्यांपृष्टम् इदानीमज्ञातान्बहूनर्थान्पृच्छति यावानित्यादिना कल्पोमहान् विकल्पोऽवांतरः भूतादिशब्दोयस्मात् यस्यवाचकइतिवा सतःस्थूलदेहाभिमानिनोमनुष्यपितृदेवादेः आयुषःप्रमाणम् ॥ १२ ॥ अनुमानप्रकारःपृष्टः विशेषपृच्छति कालस्येति अनुगतिःप्रवृत्तिः कर्मगतयः कर्मप्राप्यानि स्थानानियादृशीः यादृश्यः ॥ १३ ॥ गुणानांसत्वादीनां परिणामंदेवादिरूपमिच्छतांगुणिनांजीवानांमध्येयस्मिन्परिणामे कर्मणांपुण्यपापानां समावायः समुदायः केनकर्मसमुदायेनकथंकृतेनकोऽधिकारीदेवादिभावं

पुरुषावयवैर्लोकाःसपालाःपूर्वकल्पिताः ॥ लोकैरमुष्यावयवाःसपालैरितिशुश्रुम॥ ११ ॥ यावान्कल्पोविकल्पोवायथाकालोऽनुमीयते॥ भूतभव्यभवच्छब्दआयुर्मानंचयत्सतः॥ १२॥ कालस्यानुगतिर्यातुलक्ष्यतेऽण्वीबृहत्यपि॥ यावत्यःकर्मगतयोयादृशीर्द्विजसत्तम॥ १३॥ यस्मिन्कर्मसमावायोयथायेनोपगृह्यते॥ गुणानांगुणिनांचैवपरिणाममभीप्सताम्॥ १४॥ भूपातालककुब्व्योमग्रहनक्षत्रभूभृताम्॥ सरित्समुद्रद्वीपानांसंभवश्चैतदोकसाम्॥ १५॥ प्रमाणमंडकोशस्यबाह्याभ्यंतरभेदतः॥ महतांचानुचरितंवर्णाश्रमविनिश्चयः॥ १६॥ अवतारानुचरितंयदाश्चर्यतमंहरेः॥ युगानियुगमानंचधर्मोयश्चयुगेयुगे॥ १७॥ नृणांसाधारणोधर्मःसविशेषश्चयादृशः॥ श्रेणीनांराजर्षीणांचधर्मःकृच्छ्रेषुजीवताम्॥ १८ ॥ तत्त्वानांपरिसंख्यानंलक्षणंहेतुलक्षणम्॥ पुरुषाराधनविधिर्योगस्याध्यात्मिकस्यच॥ १९ ॥ योगेश्वरैश्वर्यगतिर्लिंगभंगस्तुयोगिनाम्॥ वेदोपवेदधर्माणामितिहासपुराणयोः॥ २० ॥

प्राप्नोतीत्यर्थः ॥१४॥ भूरादीनांसंभवः एतानिओकांसियेषां प्राणिनांतेषांचसंभवः यच्चेतिसर्वत्रानुषंगः ॥ १५ ॥ वर्णानामाश्रमाणांचविनिश्चयः तत्तत्स्वभावैर्निर्धारः ॥ १६ ॥ युगेयुगेप्रतियुगंयोधर्मः यच्चहरेरवतारानुचरितम् ॥ १७ ॥ सविशेषःवर्णाश्रमनिबंधनः श्रेणीनांतत्तद्व्यवसायोपजीविनांव्यवहारनियमलक्षणोधर्मः राजर्षीणांप्रजापालनाधिकारिणाम् कृच्छ्रेषुआपत्सुजीवतांसर्वेषाम् ॥१८ ॥ सर्वेषांतत्त्वानांप्रकृत्यादीनांपरिसंख्यानं संख्यालक्षणंस्वरूपम् हेतुतोलक्षणम् तत्तत्कार्यहेतुत्वेनचलक्षणमित्यर्थः पुरुषाराधनस्यविधिः देवपूजाप्रकारः अष्टांगयोगस्यचविधिः ॥१९॥ योगेश्वराणामैश्वर्येणाणिमादिनाअर्चिरादिगतिः लिंगशरीरस्यभंगःप्रलयः वेदाऋग्वेदादयः उपवेदाआयुर्वेदादयः धर्माः धर्मशास्त्राणि तेषाम् इतिहासपुराणयोश्चगतिः स्वरूपम् ॥ २०॥